

ΝΟΥΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ: ΠΑΛΙΟΙ ΚΑΙ ΝΕΟΙ ΓΡΙΦΟΙ

Φίλιππος Καργόπουλος

Καθηγητής Λογικής, Επιστημολογίας, και Φιλοσοφίας της Νόησης

Περίληψη εισήγησης

Μια σειρά από γρίφους σηματοδοτεί την απόπειρα να κατανοήσουμε την ιδιαίτερη φύση μας και να την εντάξουμε στην τάξη πραγμάτων του κόσμου. Ο αρχαίος γρίφος της σχέσης της ψυχής με το σώμα, ορίζονται από τον Descartes ως γρίφος ψυχοφυσικής αιτιότητας μεταξύ λογικού νου και μηχανικού εγκεφάλου. Ο δυϊσμός αυτός κληροδοτεί στην ψυχολογία το πρώτο της αντικείμενο (συνείδηση) αλλά και μόνιμη αμφιβολία για το αν θα υπάρξει επιστημονική ψυχολογία που μπορεί να ενταχθεί στις ώριμες επιστήμες της φύσης. Η αμφιβολία αυτή οδήγησε στη Συμπεριφοριστική απόρριψη του νοητικού. Ο Γνωστικισμός που ανέτρεψε τον Συμπεριφορισμό βασίστηκε θεωρητικά στην επινόηση της λογικής μηχανής του H/Y, που χειρίζεται εσωτερικές αναπαραστάσεις μορφοτυπικά. Η δυνατότητα να δούμε τον εγκέφαλο σαν βιολογικό υπολογιστή λύνει τον γρίφο και εντάσσει τον νου στις επιστήμες της φύσης. Το πρώτο στάδιο της Γνωσιοεπιστήμης συναντά θεωρητικές κριτικές και τεχνικές αντιρρήσεις που οδηγούν σε νέα φάση της, τον Συνδετισμό. Νεότερες τάσεις που θεωρούν τη νοημοσύνη ως 'ενσώματη' και 'περιστασιωμένη' (ευαίσθητη στις περιστάσεις) στράφηκαν στη συνείδηση ως βιολογική και γνωστική λειτουργία. Η συνείδηση δημιουργεί νέο γρίφο σχετικά με τον τρόπο ορισμού της. Παράλληλα στην απόπειρα να εντοπιστούν Νευρωνικά Σύστοιχα της Συνείδησης, ο Levine αποδεικνύει επιστημολογικά την ύπαρξη εξηγητικού χάσματος ανάμεσα στα ηλεκτροχημικά νευρωνικά συμβαίνοντα και τα 'ποιόντα' της υποκειμενικής εμπειρίας. Το Εξηγητικό Χάσμα δεν θα εξαλειφθεί αλλά η έρευνα οδηγεί σε συνεχή μείωσή του. Ο Γρίφος του Χάσματος περιορίζει το πρόβλημα και ανοίγει δρόμο για νέα συστάδα επί μέρους γρίφων στους οποίους συμπεριφορά, νόηση, συνείδηση και επιδίωξη αξίας αναγνωρίζονται ως σύνθετες έννοιες με πολλαπλές συνδέσεις που μπορούν να εξερευνηθούν συστηματικά σε επιφαινομεναλιστικό πλαίσιο θεώρησης του εσωτερικού μας κόσμου.